

Ένα «καθημερινό»
μάθημα
Θρησκευτικών
στο σύγχρονο σχολείο

Νικόλαος Παύλου

- Α. Στοιχειώδης προετοιμασία

Ακόμη και για το πλέον «καθημερινό» θρησκευτικό μάθημα απαιτείται να υπάρχει μία στοιχειώδης προετοιμασία, αλλιώς κινούμαστε σε «αχαρτογράφητα νερά». Αυτή θα περιλαμβάνει:

Να σκεφτούμε το σκοπό της διδασκαλίας

Ποιοι είναι οι λόγοι που διδάσκεται η συγκεκριμένη ενότητα; Τι θα προσφέρει στους μαθητές; Πως θα συμβάλει στην ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους; Τι καινούριο θα γνωρίσουν; Τι θα παραμείνει (διδασκτική εμπειρία) και δε θα ξεχαστεί την επόμενη διδασκτική ώρα;

«Οι μαθητές μας μαθαίνουν πώς να μαθαίνουν»

Είναι απαραίτητο να σκεφτούμε τρόπους με τους οποίους θα συμμετέχουν οι μαθητές στη διαδικασία της μάθησης και θα βρίσκουν οι ίδιοι την καινούρια γνώση. Πέρα από την «κλασική» πλέον ομαδοσυνεργατική μέθοδο διδασκαλίας μπορούν να ανατεθούν μεμονωμένες εργασίες σε κάθε μαθητή, να δουλέψουν σε μέρος κειμένου που θα δοθεί και να γίνει σύνθεση στη συνέχεια, να δοθεί μία δραστηριότητα (πχ σταυρόλεξο) κ.ο.κ

Ψυχοπαιδαγωγικές – Κοινωνικές προϋποθέσεις

Αφού γνωρίζουμε τους μαθητές μας, θα προσαρμόσουμε τη διδασκαλία μας στο μαθησιακό επίπεδο της τάξης, ώστε το διδακτικό αντικείμενο να κατανοηθεί όσο το δυνατό καλύτερα.

Οι μαθητές κάθε σχολείου αντανακλούν χαρακτηριστικά του περιβάλλοντός τους (οικογενειακό, αστικό-ημιαστικό-αγροτικό, εργατικές συνθήκες των κηδεμόνων τους κ.α.). Πιθανό να μην υπάρχει στην τάξη και κοινωνική ομοιογένεια.

Ο καθηγητής, μέσω της παρουσίασης κάθε ενότητας βοηθάει στην απάλειψη ανισοτήτων και προσπαθεί, μέσα σε παιδαγωγικά πλαίσια, να δώσει στο μέτρο του δυνατού, έγκυρη και υπεύθυνη γνώμη για ζητήματα που απασχολούν.

Παρέχοντας γνώσεις και δεξιότητες στους μαθητές μας

Στρατηγική:

Θα περιλαμβάνει τα εξής:

- Αυτοαξιολόγηση
- Διέγερση του ενδιαφέροντος των μαθητών και ενημέρωση
- Προτάσεις για μία αποδοτική διδακτική ώρα
- Συμπεράσματα

Αυτοαξιολόγηση ή ενδοσκόπηση

Να τονιστεί ότι η αξιολόγηση των μαθητών γίνεται σε όλη τη διδακτική ώρα, και δεν πρέπει να αποτελεί ειδικό μέρος της. Οπότε καλό είναι αρχικά ο καθηγητής με έναν σύντομο λόγο να υπενθυμίζει τα σημαντικά που έχουν παρουσιαστεί. Είναι απαραίτητο να συμμετέχουν οι μαθητές σε αυτή τη διαδικασία για να μπορεί να γίνει η αυτοαξιολόγηση του διδάσκοντα (τι δίδαξα, τι γνώσεις και δεξιότητες απέκτησαν οι μαθητές μου, έμαθαν –και εδώ- να μαθαίνουν πώς να μαθαίνουν κοκ)

Το checkpoint του μαθήματος

Όσο ενδιαφέρουσα και να είναι για εμάς η ενότητα θα πρέπει να ενδιαφέρει και τους μαθητές. Γιατί, αν δοθεί αμέσως μία δραστηριότητα, γίνει η παρουσίαση κλπ μάλλον δε θα βοηθήσει. Για αυτό απαιτείται «κάτι» που θα κρατήσει τους μαθητές σε εγρήγορση, θα είναι η αφετηρία και το σημείο αναφοράς του μαθήματος. Αυτό μπορεί να είναι ένα μία είδηση που θα τους ενδιαφέρει, ένα γεγονός από το μικρόκοσμο του σχολείου, ένα ανέκδοτο κοκ. Και βέβαια, πάντα αναφέρεται σε αυτό το σημείο **«τι» θα απασχολήσει τη διδακτική ώρα**. Να αισθάνονται οι μαθητές ότι δε θα πάει χαμένη και πράγματι συμμετείχαν σε ουσιαστική διαβούλευση.

Η «αγωνία του τερματοφύλακα πριν το πέναλτι» ή
«Τι να κάνω για να είναι αποδοτική η διδακτική ώρα»»

Να γίνει επεξεργασία μιας πηγής (πρωτογενής ή δευτερογενής)

Να γίνει μία δραστηριότητα επεξεργασίας

Να κάνω το μάθημα δασκαλοκεντρικό και να μιλήσω για τα διδακτικά αγαθά που προσφέρει η καινούρια ενότητα

Να παρακολουθήσει η τάξη ένα φιλμ, και μετά να γίνει συζήτηση

Να πραγματοποιήσει μία διδακτική επίσκεψη (σε κοντινό τόπο) ή εφόσον το επιτρέπουν οι καιρικές συνθήκες, ο χώρος και προσφέρεται η ενότητα να διεξαχθεί το μάθημα σε ανοιχτό τόπο

Να γράψουν οι μαθητές ένα κείμενο επανάληψης και να γίνει συζήτηση σε αυτά που γράφτηκαν

Συμπεράσματα

Τελειώνοντας γίνεται σύντομη ανακεφαλαίωση, ώστε η τάξη να γνωρίζει τι διδάχτηκε. Είναι απαραίτητη.

Διαπίστωση

Είναι αυτονόητο ότι ένα απαιτητικό και επικαιροποιημένο μάθημα θα διανθιστεί με χρήση ΤΠΕ, σύγχρονες μάθητοκεντρικές μεθόδους διδασκαλίας, στρατηγικές που θα το κάνουν ενδιαφέρον κοκ.

ΒΑΣΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ

Πως οι μαθητές θα μπορούν να διαχειρίζονται τη «θρησκευτική γνώση», όταν θα τελειώσουν τις σχολικές τους σπουδές.

Η απάντηση πρέπει να έχει ως προϋπόθεση την προσπάθεια για ενεργοποίηση του ενδιαφέροντος και της συμμετοχής των μαθητών στα δρώμενα του μαθήματος. Είναι ανάγκη δηλαδή να βρεθούν τρόποι για να απομονωθούν ξεπερασμένα μοντέλα διδασκαλίας που δεν βοηθούν να κεντρίζεται η προσοχή των μαθητών.

Για να γίνει βέβαια αυτό χρειάζεται και η κατάλληλη στήριξη από το σχολικό βιβλίο, που θα είναι πλέον εργαλείο για το δάσκαλο και τους μαθητές, και όχι ένα ακόμη εγχειρίδιο, του οποίου θα γίνεται μόνο η στείρα αποστήθισή του.

Επομένως τα περιεχόμενά του είναι ανάγκη να έχουν ως κέντρο τους μία βάση που θα προκαλεί ενδιαφέρον, ενώ στα χαρακτηριστικά της θα περιλαμβάνεται η διαχρονικότητα, για να μην περιθωριοποιείται θεωρούμενη ανεπίκαιρη, και τα στοιχεία γύρω από τα οποία θα κινούνται οι στόχοι του μαθήματος.

Τέλος, πρέπει να χρησιμεύει ως αφετηρία για να μπορεί ο μαθητής να επεξεργάζεται ο ίδιος δημιουργικά τη θρησκευτική μάθηση.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: Οι πηγές στα Θρησκευτικά

Οι πηγές στη διδασκαλία των Θρησκευτικών είναι ένας ευρύς συνδυασμός κειμένων που θα μπορεί να βοηθήσει το μαθητή να σχηματίσει μία πλήρη εικόνα της διδακτικής ενότητας που θα του προσφερθεί από το εγχειρίδιο. Οι πηγές δηλαδή μπορεί να προέρχονται από πρωτογενές υλικό που θα πηγάζει από τις ιερές γραφές του χριστιανισμού (:Αποκάλυψη) και των θρησκειών, από τα έργα θρησκευτικών προσωπικοτήτων, από ιστορικές μαρτυρίες που σχετίζονται με το περιεχόμενο της διδακτικής ενότητας, αλλά και από παραθέσεις αποσπασμάτων από έργα έγκυρων ερευνητών (που δε θα είναι απαραίτητα μόνο θεολόγοι)

Γιατί να ψάξω να βρω πηγές;

- Γιατί θα με βοηθήσουν να οργανώσω καλύτερα το μάθημά μου
- Γιατί γνωρίζω τα ενδιαφέροντα της τάξης μου
- Γιατί θα βάλω το δικό μου λιθαράκι στην παιδαγωγική διαδικασία
- Γιατί μου το ζήτησαν οι μαθητές μου

ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΗ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΗ: ΤΟ ΥΛΙΚΟ ΠΟΥ ΘΑ ΔΩΣΩ ΔΕ ΞΕΦΕΥΓΕΙ ΑΠ'Ο ΤΟ ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ ΤΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ

Που μπορώ να βρω τις πηγές που χρειάζομαι;

Στο διαδίκτυο ξεκινώντας από πύλες αναζήτησης, αφού δώσουμε απαραίτητα στοιχεία

Σε λογισμικά που περιέχουν κείμενα αρχαίων Ελλήνων συγγραφέων και Πατέρων της Εκκλησίας

Στην Patrologia Graeca του JP Migne (βρίσκεται ολόκληρη ψηφιοποιημένη στη διεύθυνση https://www.documentacatholicaomnia.eu/25_20_40-Imagines.html)

Στο TLG (Thesaurus Linguae Graece), που περιέχει όλη σχεδόν την αρχαία και βυζαντινή γραμματεία (εφόσον είναι εφικτή η πρόσβαση σε αυτό.)

Στη «Θρησκευτική και Ηθική Εγκυκλοπαιδεία»

Και βεβαίως σε σχετικό έντυπο υλικό (πχ Βιβλιοθήκη Ελλήνων Πατέρων και Εκκλησιαστικών Συγγραφέων, που περιέχει και τη μετάφραση)

Χρήση πρωτογενών και δευτερογενών πηγών

Γίνεται διαμοιρασμός του κειμένου

Ζητείται από την τάξη (και τώρα από την e τάξη) να το διαβάσει και να σημειώσει παρατηρήσεις, απορίες κ.ο.κ

Επικέντρωση στις λέξεις-κλειδιά του κειμένου

Συζήτηση για τις έννοιες που περιέχει

Επεξεργασία του κειμένου με δραστηριότητες